

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.изк.н. Антоанета Ангелова Анчева

за

присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Научна област 8. Изкуства
Професионално направление 8.2. Изобразително изкуство
Национална Художествена Академия

Катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“

Дисертационен труд на тема

**„Техника и технология на витража в православната
иконография“**

дисертант

Тодор Методиев Горанов

Научен ръководител:

доц. д-р инж. Васил Харизанов

Представените от дисертанта Тодор Методиев Горанов материали по процедурата за защита на дисертационния труд „Техника и технология на витража в православната иконография“ са напълно в съответствие с условията и реда, установени в ЗВО (Глава V), Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и с вътрешния Правилник на НХА.

Дисертационен труд „Техника и технология на витража в православната иконография“ е с общ обем от 185 страници и включва 172 страници основен текст.

Като структура изследването съдържа увод, изложение в три глави, както и приложения и библиографски апарат. В увода дисертантът обосновава актуалността на темата на дисертационния труд, дефинира предмета, целта и задачите на изследването както и използваната методология и научен инструментариум.

Като обект на изследването е посочен витражът в православните църкви в България и Русия, от тяхната поява с последващо проследяване и анализиране на периодите и техните характеристики, влияния и изисквания. Целта е да се акцентува вниманието към конкретни примери на витражни композиции и специфичните проблеми, отнасящи се до поставените и решени художествени и канонични изисквания. В зависимост от формулираните задача и цели, основните приложения в изследването изкуствоведски методи са хронологическо-историографски, иконографски и сравнителен анализ.

Дисертантът коректно е посочил значителна по обем литературата върху темата на труда. Използван е и обширен снимков материал, който е представен като отделно приложение.

В първата глава от дисертационния труд е направен кратък преглед на предисторията на витража и появата му в българската православна църква. Подчертана е липсата на традиция в това отношение, в сравнение със Западна Европа, и е направен изводът, че витражът в православната ни църква е „по-скоро изключение от правилото и се среща изключително рядко до 90-те години на XX век“, но „се развива динамично през последните 30 години в България“. Също така е направен преглед на използваната терминология и са изяснени някои основни понятия.

Втора глава е посветена на конкретни автори и творби от края на 20-ти и началото на 21-ви век, които са свързани с предмета на

изследването като с всеки от тях е проведено интервю-разговор, касаещо конкретни техни произведения, като идея, техника на изпълнения и пр. Примерите включват авторите: Ангелина Павлова с изпълнение на витражни композиции по проект на рисунка на акад. Светлин Русев в църква „Свети Кирик и Юлита“, гр. Банкя, Даниел Йорданов в храм „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Бургас, Андрей Янев в параклис „Свети Григорий Богослов“, Лъчезар Дочев в катедрален храм „Света Троица“ – Русе, Катерина Попова в църква „Свето Рождество Богородично“ жк. Лагера, София, Венелин Фотев и Ева Димитрова в храм „Св. Атанасий“, Бургас и др. Също така в тази част от дисертацията е проследено развитието на витража в контекста на културно-историческото развитие на Руската империя и са разгледани конкретни примери.

Третата глава е посветена на технологичните аспекти при направата на витражи. Разгледани са подробно и компетентно отделните технологични процеси и етапи при тяхното създаване.

В края на всяка от главите дисертантът синтезира основни изводи и обобщава резултатите от изследването като представя в синтезирана форма тяхната актуалност.

Дисертацията на Тодор Горанов представлява научно изследване, което обхвата разработва темата в нейния теоретичен и технологичен аспект, като включва извънредно много примери.

Считам, че темата, която докторантът е разработил е дисертабилна, а изследването притежава подчертано приносен характер. Дисертационният труд е опит да се анализира и осмисли една интересна тема, а боравенето на Тодор Горанов с материята и съществуващата литература, показва много добрата му информираност и подготовка.

Безспорно авторът е осъществил широка проучвателна дейност. Разбира се, не само издирването на материала, но и неговият анализ и интерпретация, както и включването на нови, по-слабо познати и проучени материали съставляват научен принос.

Приносните елементи на дисертацията са в цялостното изследване на техниките и технологиите, използвани при изработване на църковните витражи в българската православната църква. Трябва да се подчертае, че настоящият труд се явява и първият такъв у нас. Също така, съществен принос представляват направените и систематизирани различия между православния и католическия витраж, потърсени в тяхното сакрално значение. Дисертантът е направил цялостна квалификация на витражите според използваната техника и изразни средства като е проследил и развитието на материалите като цяло. Създадена е класификация на витражите на базата на тяхната структура, което също се явява съществен приносен момент.

Прави впечатление, че дисертантът осъществява своите анализи на базата на многобройните примери на автори и творби.

В своя труд докторантът много добре борави с методологическия апарат и методологическите подходи на изследване.

Дисертационният труд на Тодор Горанов показва сериозна теоретична подготовка и информираност, демонстрира умело боравене с материала, познаване на съществуващата литература по проблема, привежда подходящи цитирания и пр.

Изследването притежава подчертано приносен характер. Оценката ми за дисертационния труд, автореферата и научните приноси е положителна. Считаю, че той отговаря напълно на

изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, ЗВО и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в НХА.

Като имам предвид всичко това, давам своята положителна оценка и убедено препоръчам на уважаваното Научно жури да присъди на Тодор Методиев Горанов образователната и научна степен „доктор”.

06.01.2025 г.

проф. д-р Антоанета Анчева